

Vanhusneuvoston kannanotto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksukorotuksiin

Valtioneuvosto on antanut asetuksen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.10.2024 (543/2024). Maksujen enimmäismääriin on esitetty merkittäviä korotuksia. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen enimmäismäärien korotukset koskevat pääasiassa terveydenhuollon maksuja, mutta osa korotuksista kohdistuu myös sosiaalipalvelujen maksuihin. Pääsääntöisesti perusterveydenhuollon maksuja korotetaan 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksuja 45 prosentilla.

Terveyspalveluissa, erityisesti perusterveydenhuollossa, ikääntyneet ovat suurin käyttäjäryhmä. Mitä vanhempi henkilö on, sitä todennäköisempää on, että maksujen korotukset myös vaikuttaisivat häneen. Muutokset koskettaisivat arviolta 74 prosenttia yli 85-vuotiaista.

Edelleen säilyy 762 euron suuruinen Asiakasmaksulain mukainen maksukatto, joka rajoittaa terveydenhuollon maksujen sekä lyhytaikaisen laitospalvelun maksujen perimistä kalenterivuoden aikana. Pienituloiselle palveluiden käyttäminen on kuitenkin taloudellisesti kuormittavaa jo ennen maksukaton täyttymistä. Tästä voi seurata hoitoon hakeutumisen lykkääntymistä tai tarvittavan hoidon käyttämättä jättämistä. Lisäksi on huomioitava, että osalla maksukaton ylittäneistä on lyhytaikaisia laitoshoidonjaksoja, joista poikkeuksellisesti peritään niin sanottu ylläpitomaksu vielä maksukaton täyttymisen jälkeen.

Asiakasmaksulain 11 § velvoittaa hyvinvointialuetta jättämään perimättä tai alentamaan sosiaalihuollon palveluista määrätyn maksun ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätyn maksun siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Maksun perimättä jättäminen tai alentaminen on ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Asiakasmaksulain mukainen velvoite jättää asiakasmaksu perimättä tai alentaa sitä ei kuitenkaan koske nyt korotettavaksi ehdotettavia tasasuuruksia terveydenhuollon maksujen enimmäismääriä. Maksualenuksen hakeminen on monimutkaista ja monelle ikääntyvälle lähes mahdotonta. Lisäksi tietoa maksualenuksen mahdollisuudesta on huonosti, eikä sitä yleisesti tunneta.

Vanhusneuvoston näkemyksen mukaan ehdotetut enimmäismääräiset korotukset asiakasmaksuihin ovat kohtuuttomia ja tulevat lisäämään niiden pienituloisten asiakkaiden

määrää, joille asiakasmaksut aiheuttavat merkittävää taloudellista kuormitusta. Myös Asiakasmaksujen vaikuttavuusarvioissa todetaan, että ”ehdotetut asiakasmaksujen korotukset saattavat siis erityisesti pienituloisten asiakkaiden kohdalla merkitä sitä, että niiden asiakkaiden määrä, joilla voisi seurata vaikeuksia selviytyä asiakasmaksuista, kasvaa.”

Vanhusneuvosto esittää, että ehdotettuja korotuksia kohtuullistetaan. Asukkaiden tietoisuutta, pienituloisten mahdollisuudesta saada anomuksesta alennusta sosiaalihuollon palveluista määrättyyn maksuun ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrättyyn maksuun, on lisättävä. Maksualennusten hakeminen on tehtävä selkeämmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Pienituloisille ikäihmisille on oltava saatavilla apua maksualennusten hakemisessa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto

10.12.2024